

Programma

Noordelijke Netwerkdag *bodem...*

10 oktober 2019
provinciehuis te Assen

Noordelijke netwerkdag *bodem...*

Omgevingskwaliteit en bodem

De Noordelijke Netwerkdag bodem heeft dit jaar als thema 'Omgevingskwaliteit en bodem'. Nu we bijna alle verontreinigde spoedlocaties hebben aangepakt en bodem een beetje uit beeld leek te raken blijkt deze actueler dan ooit. PAS en PFAS leggen projecten stil. Overbemesting, verlies aan biodiversiteit en zeer zorgwekkende stoffen zijn actuele aandachtspunten. En wat te denken van de gevolgen van klimaatsveranderingen en het stoppen van de gaswinning in Groningen? Daar moeten we wat mee en de Omgevingswet vraagt dit ook en daagt ons uit bodem, water en ondergrond te integreren in visies en plannen. Als inspiratie hiervoor hebben we Panorama Nederland naar Assen gehaald. Een toekomstperspectief voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. In dit panorama verbeeldt het College van Rijksadviseurs hoe de grote maatschappelijke vraagstukken van nu, de komende decennia de sleutel kunnen zijn voor welkome, structurele verbeteringen van ons land. Wij wensen u een inspirerende netwerkdag!

Organisatie

De dag wordt georganiseerd door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, de gemeenten Groningen, Leeuwarden en Emmen en de drie omgevingsdiensten van Noord-Nederland, de FUMO, de ODG en de RUD Drenthe, in samenwerking met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en Rijkswaterstaat Leefomgeving - Bodem+.

Toelichting programma

Het programma van de netwerkdag heeft twee delen. Het ochtendprogramma bestaat uit een drietal presentaties. Na de lunch kunt u in een tweetal rondes een keuze maken uit 8 interactieve sessies rond uiteenlopende thema's.

Stands in de centrale hal

In de centrale hal is Panorama Nederland opgesteld en zijn stands ingericht die tijdens de pauzes en lunch bezocht kunnen worden.

Programma 10 oktober 2019

9.00 Ontvangst (koffie en thee)

9.30 Opening en welkom door Gert Vos, wethouder gemeente Hogeveen

9.40 Toelichting op het programma door dagvoorzitter Gijs Nillessen

9.45 Het regionale weer door Roland van der Zwaag (Noorderweer)

10.00 Het klimaat verandert.... en wat dan nog? door Robert de Graaff (Org-ID)

10:45 Pauze (koffie en thee)

11.15 Bodem, erfgoed en klimaat. Vroeger, nu en in de toekomst door Menne Kosian (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

12.00 Terugblik door de dagvoorzitter op het ochtendprogramma en toelichting op de invulling van het middagprogramma

12.15 Gezamenlijke lunch

13.30 Naar de themasessies

13.35 Start 1^e themasessieronde

- 1.1 Tijdelijk handelingskader pFAS
- 1.2 Natuurlijke structuur als basis voor de omgevingsvisie
- 1.3 Circulaire economie. Hoe duurzaam is hergebruik van grond en bouwstoffen?
- 1.4 Ontgrondingen onder de Ontgrondingenwet (heden) en de Omgevingswet (toekomst)

14.20 Wisselen en pauze

14.50 Start 2^e themasessieronde

- 2.1 Tijdelijk handelingskader pFAS
- 2.2 Bodem en ondergrond, het DNA van de stad en omgeving
- 2.3 Woningen zonder nutsaansluitingen, wat betekent dat
- 2.4 Effecten van zonneparken op bodem en biodiversiteit

15.35 Verzamelen voor plenaire terugkoppeling

16.00 Afsluitend hapje en een drankje

Eerste ronde

1.1 Tijdelijk handelingskader PFAS

Vlak voor de bouwvak werd bouwend Nederland verrast door het tijdelijk handelingskader PFAS. Met dit tijdelijk handelingskader wil de staatssecretaris grondverzet, dat in het Westen was vastgelopen, weer op gang brengen. Gebleken is dat grondstromen daar verontreinigd kunnen zijn met deze tot dusver niet genormeerde stoffen. De afkorting PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. PFAS komt niet alleen voor op plaatsen waar met deze stoffen is gewerkt of waar materialen met deze stoffen zijn achtergelaten. In verschillende delen van het land zijn ze ook diffuus verspreid in de bodem en de waterbodem aangetoond. Of dit ook in het noorden het geval is en hoe er naar te handelen wordt besproken in deze workshop. Uiteraard is er ook volop gelegenheid om vragen te stellen.

Sessie door: Tessa Pancras (Expertisecentrum), ODG, FUMO en RUD

1.2 Natuurlijke structuur als basis voor de Omgevingsvisie

Het natuurlijke systeem van bodem, water en groen kan een onderlegger vormen voor omgevingsvisies, en tevens een fundament vormen van beleids- en uitvoeringsprogramma's. Waterschappen en omgevingsdiensten kunnen hiermee vroegtijdig aan tafel komen bij gemeenten en richting geven aan integraal regionaal en gemeentelijk beleid. Gemeente Oegstgeest, hoogheemraadschap van Rijnland en Omgevingsdienst West-Holland verkennen samen deze koers. In deze sessie worden de ervaringen met u gedeeld waarbij alle ruimte is voor reflectie.

Sessie door: Judith Boomsma (gemeente Oegstgeest)

1.3 Circulaire economie

Hoe duurzaam is hergebruik van grond en afvalstoffen?

Circulaire economie is een prachtig streven. In het kader van duurzaamheid is het een uitdaging om grondstoffen zo lang mogelijk in de cyclus te houden. Naast de voordelen, zoals minder storten en minder gebruik van primaire materialen, kleven er ook nadelen aan, onder meer in de vorm van milieurisico's. Wat als bepaalde stromen niet spoedig afzet kunnen vinden of als de toepassing toch heel veel vragen op roept omdat nut of noodzaak niet wordt gezien of omdat er (visueel) verontreinigingen in worden waargenomen. En wat vinden we van secundaire grondstromen en bouwstoffen uit het buitenland? Dilemma's, waar zowel de overheid als het bedrijfsleven samen voor staan. Niet altijd eenvoudig op te lossen zijn, maar daar wel om een gezamenlijke oplossing vragen. Discussieert u met ons mee?

Sessie door: Hetty de Jong (ILT) en Lisette Grolle (provincie Groningen)

1.4 Ontgrondingen onder de Ontgrondingenwet (heden) en de Omgevingswet (toekomst)

In deze sessie wordt ingegaan op de manier waarop de regels uit de Ontgrondingenwet in Groningen en Drenthe worden uitgevoerd en welke veranderingen de nieuwe Omgevingswet daarin gaat aanbrengen.

Sessie door: Jan Willem Hartman (provincie Groningen) en Jan Venema (provincie Drenthe)

Tweede ronde

2.1 Tijdelijk handelingskader PFAS

Vlak voor de bouwvak werd bouwend Nederland verrast door het tijdelijk handelingskader PFAS. Door de actualiteit en de te verwachten aanloop een herhaling van de sessie zoals die ook in de eerste ronde is gegeven. Zie 1.1. *Sessie door: Tessa Pancras (Expertisecentrum), ODG, FUMO en RUD*

2.2 Bodem en ondergrond, het DNA van de stad en omgeving

In Nederland beschikken we over een schat aan kennis over onze bodem en ondergrond. Vele initiatieven werken aan het beter benutten van deze kennis en de kansen (en bedreigingen) die dit biedt voor de maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen. In de toepassing van deze kennis van bodem en ondergrond in de huidige praktijk zit ruimte voor verbetering. Welke dat zijn en hoe u dit zelf voor uw eigen omgeving zou kunnen oppakken komt in deze sessie uiteraard aan de orde. *Sessie door: Wim Timmermans (Wageningen Environmental Research)*

2.3 Woningen zonder nutsaansluitingen, wat betekent dat

Wonen en leven in een uniek cultuurlandschap waar de sporen van het gedachtegoed van Johannes van den Bosch nog steeds voelbaar zijn én zonder energiekosten. De Koloniewoningen van de Toekomst worden zoveel mogelijk gebouwd op locaties waar door de eeuwen heen de oorspronkelijke woningen verloren gingen. In deze sessie wordt ingegaan op het off-grid bouwen. De huizen krijgen geen aansluiting op elektriciteitsnet, maar ook aardgasloos, zonder riool en losgekoppeld van het drinkwaternet.

Sessie door: Hilco Broekman (Bouwbedrijf Broekman)

2.4 Effecten van zonneparken op bodem en biodiversiteit

De aanleg van zonneparken in landbouwgebieden zet extra druk op de toch al schaarse ruimte in het buitengebied. Daarnaast gaat de aanleg van zonneparken ten koste van het leefgebied van flora en fauna en zijn er zorgen over mogelijk bodembederf. Echter, door een ecologische inrichting en beheer van zonneparken zouden deze juist ook een groene plus op het leefgebied van diverse soorten (o.a. akkervogels) kunnen zetten, en zou de bodemkwaliteit juist ook verbeterd kunnen worden, met name in gebieden die momenteel lage natuurwaarden en door intensieve landbouw uitgeputte bodems kennen. Maar hoe meet je dit? In opdracht van LNV heeft Wageningen University & Research (WUR) een lijst van de meest *relevante indicatoren* samengesteld, waarmee de bodemkwaliteit van landbouwbodems breed vastgesteld kan worden, de *Bodemindicatoren voor Landbouwgronden in Nederland* (BLN). Daarnaast is de WUR bezig een meetprotocol af te spreken voor biodiversiteit en bodemkwaliteit in zonneparken. Benieuwd naar het concept? Sluit dan aan bij deze workshop

Sessie door: Alex Schotman (WUR)

Praktische informatie

Locatie

De netwerkdag wordt gehouden in het provinciehuis te Assen. Het adres is Westerbrink 1, 9405 BJ te Assen.

Bereikbaarheid per openbaar vervoer

Het provinciehuis is goed bereikbaar per openbaar vervoer. Vanaf het NS-station Assen rijden diverse bussen. Voor een actueel reisadvies van deur tot deur wordt verwezen naar de website www.9292.nl. Bij de fietsenstalling op het station Assen kunt u ook overstappen op een OV-fiets. Meer informatie is te vinden op de website www.ov-fiets.nl.

Bereikbaarheid per eigen vervoer

Het provinciehuis is vanaf de A-28 goed bereikbaar met de auto. Parkeermogelijkheden bij het provinciehuis zijn zeer beperkt. Maar aan de Stadsbroeken (tegenover de Bonte Wever) is voldoende parkeergelegenheid aanwezig.

Het navigatieadres is **Stadsbroek 17, Assen**.

Voor wie?

Het programma is gericht op bestuurders en medewerkers van omgevingsdiensten, gemeenten, provincies, waterschappen, (milieu)politie, ingenieurs- en adviesbureaus, aannemersbedrijven, Rijkswaterstaat, inspecties uit de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.

Kosten voor deelname

Er zijn geen kosten verbonden aan deelname. U wordt wel verzocht zich vooraf aan te melden. Ook afmeldingen dienen te worden doorgegeven.

Aanmelding en contact

Deelname aan de netwerkdag is mogelijk na aanmelding via:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdrYinGQESGitk1Zlg25gxUBOQfj1Q7Bb4Z3W-QtDYJemqOuw/viewform>

U wordt vriendelijk verzocht hierbij ook uw voorkeur voor uw deelname aan de sessies aan te geven. Na aanmelding ontvangt u per e-mail een bevestiging van de deelname. Er is plaats voor maximaal 170 deelnemers. Aanmelding kan totdat het maximaal aantal deelnemers is bereikt en uiterlijk tot 4 oktober 2019.

Voor vragen en suggesties kunt u contact opnemen met Coert Fossen, e-mail c.fossen@ruddrenthe.nl, telefoon 0592-754568 of mevrouw A. Weijs, e-mail a.weijs@ruddrenthe.nl, telefoon 0592-754471.

Organisatie

De netwerkdag wordt georganiseerd door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, de gemeenten Groningen, Leeuwarden en Emmen en de drie omgevingsdiensten van Noord-Nederland, de FUMO, de ODG en de RUD Drenthe, in samenwerking met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en Rijkswaterstaat Leefomgeving - Bodem+.